Vlaams Parlement

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 6
van **KATRIEN PARTYKA**
datum: 7 oktober 2020

---

aan **BENJAMIN DALLE**
VLAAMS MINISTER VAN BRUSSEL, JEUGD EN MEDIA

Sociale media - Aanpak van nepnieuws- en haatberichten

Recent lazen we op sociale media opnieuw heel wat haatdragende en nepnieuwsberichten (fake news) rond onder meer het coronavirus, het Offerfeest en de rellen in Blankenberge. Fake news en online haatberichten kunnen los staan van elkaar, maar zijn soms ook met elkaar verbonden.

Begin 2020 voerde Reuters een enquête uit in 40 landen, waaronder België. Uit deze enquête blijkt dat sociale media als weinig betrouwbaar worden ervaren maar wel steeds vaker gebruikt worden. In juni publiceerde ook het Interuniversitair Micro-elektronicacentrum (imec) het rapport van haar jaarlijkse digimeter. Ook in dit onderzoek komt men tot dezelfde conclusie van de nieuwsparadox: 71 procent zegt dankzij het internet beter geïnformeerd te zijn maar anderzijds zegt ook 69 procent bezorgd te zijn over de invloed van valse nieuwsberichten in de maatschappij. Valse nieuwsberichten worden steeds moeilijker te herkennen. Vlamingen maken zich daar steeds meer zorgen over waardoor de Vlaming dan maar een eigen controlemechanisme opbouwt: controleren of het nieuwsartikel betrouwbaar is en of het artikel van een bekende bron komt.

Daarnaast opende Unia, het Interfederaal Gelijkekansencentrum, in 2019 346 mediadossiers, een stabilisatie van het gemiddelde aantal dossiers de afgelopen vijf jaar. 8 op 10 dossiers gaan over online media waarvan 76 procent over boodschappen op sociale media. Het aantal dossiers over sociale media steeg met 50,9 procent in vergelijking het gemiddelde van de afgelopen vijf jaar.

Dat er door verschillende actoren reeds is ingezet op het weren van fake news en online haatberichten kunnen we niet ontkennen. In 2016 sloot de Europese Commissie samen met grote IT-bedrijven een gedragscode om de verspreiding van illegale haatuitingen op het internet in Europa tegen te gaan. Uit de vijfde evaluatie van de commissie blijkt dat 90 procent van de gesignaleerde content binnen de 24 uur verwijderd wordt. In mei 2020 startten de UA en de KDG Hogeschool samen met IT-bedrijven, niet-gouvernementele organisaties (ngo's) en burgers in België, Nederland en Duitsland de DeTACT-groep. Ze gaan samen op zoek naar de toenemende polarisatie op sociale media en gaan samen met medestanders het opnemen tegen pesterijen, racisme, seksisme en nepnieuws op sociale media.

1. In welke mate speelt de minister in op de noodzaak in Vlaanderen om haatboodschappen te weren en om een tegenverhaal te ontwikkelen via sociale media?

2. Hoe ziet de minister de verantwoordelijkheidsverdeling van de verschillende stakeholders (sociale mediaplatformen, gebruikers, nieuwsmedia) om online haatboodschappen en fake news tegen te gaan?

3. Heeft de minister zicht op de resultaten die tot nu toe geboekt zijn door de DeTACT-groep? Hoeveel berichten zijn dankzij de taaltechnologie al gedetecteerd en kregen een tegenverhaal door de medestanders? Hoeveel berichten werden gemeld aan de bevoegde instanties? Welke berichten komen het vaakst voor? Zo niet, wanneer verwacht hij de eerste resultaten?

Vragen over hetzelfde onderwerp werden gesteld aan de ministers Bart Somers (12), Benjamin Dalle (6).

BENJAMIN DALLE
VLAAMS MINISTER VAN BRUSSEL, JEUGD EN MEDIA

ANTWOORD
op vraag nr. 6 van 7 oktober 2020
van **KATRIEN PARTYKA**

---

1. Samen met desinformatie en een steeds groter wordende polarisering vormt haatspraak één van de voornaamste gevaren voor de moderne maatschappij. Ik vind het dan ook zeer belangrijk dat elke burger over de nodige vaardigheden beschikt om op een actieve, bewuste en kritische manier om te gaan met sociale media en de haatberichten die op dergelijke platformen verschijnen. Vandaar ook mijn steun aan en samenwerking met het Kenniscentrum mediawijsheid.

   Met de Vlaamse versie van de 'No Hate Speech Movement' van de Raad van Europa nam het Vlaamse jeugdbeleid het voortouw in de bestrijding van online haatberichten. Het initiatief 'nohate.be' en het project 'AlterNarratief'' reiken allebei specifieke tools aan tegen haatspraak. In opvolging van dit Europese initiatief werken we op Vlaams niveau volop verder aan deze thematiek. In 2021 lanceert het Kenniscentrum Mediawijsheid in samenwerking met het Departement Onderwijs, CIRRA en de VRT een 'EDUbox Haatspraak en polarisering' om jongeren op een interactieve manier te sensibiliseren omtrent deze thema's.

   Acties tegen haatspraak en polarisering zijn veelvuldig terug te vinden in de agenda van de Vlaamse Regering, onder andere in:
   - Het nieuwe Vlaamse Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan (JKP), waarin wordt ingezet op acties rond het stimuleren van leesvaardigheid, het mediawijs maken van kinderen en jongeren en het gericht aanpakken van integriteitsschendingen via desinformatie, haatspraak en fake news;
   - Het Horizontaal Integratie- en Gelijke kansenbeleidsplan, waarvan het doelstellingenkader expliciet vermeldt dat er in Vlaanderen geen plaats is voor discriminatie, racisme of seksisme en diversiteit in beeldvorming de norm moet zijn;
   - Het aankomende Actieplan Preventie Gewelddadige Radicalisering en Polarisering.

2. Ik ben ervan overtuigd dat dit een gedeelde verantwoordelijkheid is. Het is belangrijk dat burgers de vaardigheden ontwikkelen om haatberichten en/of fake news te herkennen. Daarom zal ik het mediawijsheidsbeleid versterken, waarbij ingezet wordt op doelgroep gerichte tools en methodieken.

   Daarnaast dragen de sociale mediaplatformen een aanzienlijke verantwoordelijkheid om haatboodschappen en misleidende informatie te weren en correcte informatie te verspreiden. Ik vind het daarom uitermate belangrijk dat we de rol en verantwoordelijkheid van deze platformen beter vastleggen. De Europese Digital Services Act geeft ons daar mogelijk een kans toe.

   Onderzoeksjournalistiek en fact-checking is de kern van het journalistieke beroep en dat moet ook zo blijven. De VRT zal via de nieuwe beheersovereenkomst, ook taken toebedeeld krijgen rond het bestrijden van fake news en online haatspraak.

3. Het DeTACT project is een Europees gesubsidieerd project waaraan instellingen van verschillende landen deelnemen om samen de strijd tegen online haatberichten aan te gaan.

Ik heb contact opgenomen met de Vlaamse deelnemers, waaronder het Mios bij de Universiteit Antwerpen en Textgain, een spin-off van de Universiteit Antwerpen gespecialiseerd in de analyse van maatschappelijke spanningen op sociale media. Hun resultaten tonen aan dat er sinds maart 2020 188.000 Nederlandstalige haatberichten gedetecteerd werden. Met 42.200 berichten is seksisme het meest voorkomende onderwerp, gevolgd door racisme met 26.300 berichten. Er werd sinds maart 2020 op 135 berichten gereageerd met positieve tegenspraak en in twee gevallen werden de bevoegde instanties verwittigd. Het project is nog in opstartfase, maar het is één van de veelbelovende initiatieven rond strijd tegen onlinehaat.